

کنترل عفونت در اتاق عمل

مقدمه

عفونت های بیمارستانی همزمان با گسترش بیمارستان ها همواره یکی از مشکلات عمده بهداشتی و درمانی بوده است. افزایش مدت اقامت بیمار در بیمارستان موجب افزایش ابتلا به این عفونت ها شده و در نتیجه هزینه های بیمارستانی را به شدت افزایش می دهد. اقدامات مختلفی به منظور پیشگیری و کنترل عفونت های بیمارستانی در طول تاریخ انجام شده است.

در کشورهای توسعه یافته صنعتی بین ۵ تا ۱۰ درصد بیماران بستری شده در بیمارستان مبتلا به عفونت های بیمارستانی می شوند و این رقم در کشورهای در حال توسعه به حدود ۲۵ درصد افزایش پیدا کرده است.

بر اساس مطالعاتی که در خصوص بروز و شیوع عفونت های بیمارستانی در ایران بدست آمده است، میزان بروز این عفونت ها در حد بالایی گزارش شده است. در یکی از این مطالعات میزان عفونت زخم جراحی از ۱/۵ تا ۴۰ درصد، عفونت های ادراری ۱ تا ۷ درصد و عفونت های دستگاه گردش خون تا ۲ درصد ذکر شده است.

در کشور ما نیز مانند سایر کشورها در زمینه کنترل عفونت های بیمارستانی و برقراری نظام های مراقبتی تا کنون فعالیت ها و برنامه های فراوانی انجام گرفته است که عوامل اجرایی این برنامه ها کلیه افراد شاغل در بیمارستان اعم از پزشک، پرستار، بهیار، دانشجویان، پرسنل خدمات و ... را شامل می شود.

هر شخص و با هر مسئولیتی در بیمارستان باید در پیشگیری و کنترل عفونت های بیمارستانی به تناسب شغل خود مشارکت کند.

اصطلاحات

- **عفونت :** پدیده ای است که میزبان به دلیل تهاجم ، رشد و تکثیر عامل بیماری زای عفونی ، دچار آسیب می شود.
- **کلونیزاسیون :** رشد و تکثیر عامل عفونی (میکروارگانیسم) در میزبان بدون ایجاد عفونت را می گویند.
- **مخزن :** محلی است که عامل عفونی می تواند در آنجا زنده بماند و رشد و تکثیر نماید ؛ مانند انسان ، حیوان ، خاک ، آب و...
- **ناقل :** فردی است که کلونیزاسیون او با میکروارگانیسم می تواند بالقوه منجر به کلونیزاسیون یا عفونت دیگران شود.
- **عفونت بیمارستانی (Nasocomial Infection = NCI) :** اگر بیمار ضمن پذیرش علائم عفونت نداشته باشد یا در دوره کمون بیماری هم نباشد ، چنانچه ۴۸ تا ۷۲ ساعت بعد از بستری در بیمارستان دچار عفونت شود ، آن را عفونت بیمارستانی گویند .

پیشگیری از عفونت محل جراحی

در کنترل و پیشگیری از عفونت ناشی از عمل جراحی براساس نظام مراقبت عفونت های بیمارستانی توجه به سه مورد به عنوان منشاء ایجاد عفونت باید مدنظر باشد:

بیمار

پرسنل اتاق عمل

محیط اتاق عمل

منطقه بندی اتاق عمل

اصل خط قرمز بیانگر این است که بعد از خط قرمز مشخص شده فقط اعضای تیم جراحی و کارکنان اتاق عمل حق عبور داشته و افراد عادی اجازه ورود به اتاق عمل را ندارند.

بطور کلی و روتین اتاق عمل دارای **سه منطقه** مشخص می باشد که با خط قرمز از هم جدا می شوند.

منطقه غیرتمیز (نیمه محدود) : خط قرمز اول در این منطقه از اتاق عمل می باشد ؛ این منطقه محل ورود و خروج کادر اتاق عمل ، پذیرش و تحویل بیماران از بخش ها و ... می باشد.(همراه بیمار نیز می تواند تا این منطقه بیمار را همراهی کند)
کادر اتاق عمل و بیماران برای ورود به اتاق عمل باید در این منطقه کفش خود را عوض کنند.

منطقه تمیز (محدود) : این بخش توسط راهرو به اتاق عمل متصل می شود و شامل رختکن ها ، سرویس های بهداشتی و ... می باشد .
خط قرمز دوم در این منطقه است که این قسمت را از منطقه استریل جدا می کند . کادر اتاق عمل و دانشجویان محترم باید در این منطقه لباس های مخصوص اتاق عمل خود را بپوشند.(لباس ، کلاه و کفش اختصاصی منطقه استریل اتاق عمل)
لازم است در این منطقه در ابتدا و انتهای شیفت کادر اتاق عمل **بهداشت دست** را انجام دهند.

منطقه استریل : ریکاوری ، اتاق های اسکراب و عمل جراحی در این منطقه می باشد و فقط افرادی که لباس مخصوص اتاق عمل دارند میتوانند در این منطقه رفت و آمد داشته باشند.

پرسنل

- بهداشت دست
- مهارت در انجام تکنیک آسپتیک
- مهارت در انجام پروسیجر صحیح و سریع جراحی
- پرپ و درپ صحیح محل انسزیون و...

بهداشت دست (HAND SCRUB ، HAND WASH ، HAND RUB)

هدف بهداشت دست ، از بین بردن میکروارگانیسم های موجود در نواحی مختلف دست می باشد.

بهداشت دست با استفاده از آب و صابون به مدت ۴۰ تا ۶۰ ثانیه را هندواش و با استفاده از محلول های پایه الکلی به مدت ۲۰ تا ۳۰ ثانیه را هندراب می گویند.

۵ موقعیت ضروری جهت بهداشت دست عبارتند از :

قبل از تماس با بیمار

بعد از تماس با بیمار

قبل از انجام کار آسپتیک

بعد از تماس با ترشحات و ...

بعد از تماس با محیط اطراف بیمار (Patient Zone) : یک متر اطراف بیمار از هر طرف)

مهم ترین موقعیت که در بیمارستان رازی از نظر کنترل عفونت موردنظر است ، بهداشت دست قبل از انجام کار آسپتیک می باشد که لازم است همکاران محترم اتاق عمل در یادگیری و رعایت هندراب و هنداسکراپ (با برس و بدون برس) و همکاران محترم بیهوشی در یادگیری و رعایت هندراب کوشا و دقت لازم را داشته باشند .

بهداشت دست (HAND SCRUB ، HAND WASH ، HAND RUB)

هنداسکراپ (با برس و بدون برس) : ضد عفونی دست ها با محلول های ضد عفونی کننده شامل بتادین ۷/۵ درصد یا سپتی اسکراپ (بر پایه کلر هگزیدین) برای اولین جراحی و با محلول درموسپیت یا استریلیوم (محلول های پایه الکلی) برای جراحی های بعدی بمدت ۳ تا ۵ دقیقه را گویند.

* استفاده از زیورآلات نگین دار (حلقه ، انگشتر ، ساعت ، دستبند نگین دار و ...) برای پرسنل اتاق عمل و بیهوشی در محیط کار ممنوع می باشد. ضمناً نباید از ناخن مصنوعی استفاده شود. (ناخن ها باید کوتاه باشد)

* خط مشی کنترل عفونت بیمارستان رازی ، فرهنگ سازی بهداشت دست در بین پزشکان ، پرستاران ، دانشجویان و سایر کارکنان بالینی می باشد.

چند مورد از اقدامات تهاجمی همکاران بیهوشی و اتاق عمل که نیازمند رعایت هندراب و اصول استریل می باشد : تعبیه کتتر ادراری ، رگ گیری ، کشیدن بخیه ، تعبیه انواع کتترهای عروقی (آرترا لاین ، سی وی لاین) ، تعویض پانسمان و ...

مراقبت های حین جراحی ، رعایت اصول استریل و ...

در اتاق جراحی از حضور پرسنل جراحی ای که درگیر یک بیماری عفونی هستند تا زمان بهبودی باید خودداری شود.

ورود به اتاق های جراحی فقط به پرسنل ضروری جهت عمل محدود شود.(بمنظور کاهش انتقال میکروارگانیسم)

در منطقه استریل پرسنل موظفند حتما از کلاه مخصوص اتاق عمل و ماسک جراحی استاندارد (روی صورت) استفاده کنند. ماسک در صورت مرطوب شدن ، و در بین اعمال جراحی باید عوض شود .(ماسک را نباید از گردن آویزان کرد و یا در جیب گذاشت و دوباره استفاده کرد).

تیم جراحی (سیرکولیر و اسکراب) باید محدوده استریل را مشخص وسایرین (دانشجو و ...) تا پایان عمل باید در حفظ استریلیتی آن دقت کنند.دانشجویان محترم خارج تیم جراحی حتما فاصله یک متری خو را با ستها و ابزار جراحی استریل رعایت بفرمایند.

از پوشیدن زیور آلات و آوردن مبایل در محدوده استریل اتاقهای عمل و ریکاوری جدا خودداری گردد.

دانشجویان محترم خارج برنامه دانشجویی ارسالی به اتاق عمل، دقت بفرمایند قبل از ورود به اتاق عمل حتما هماهنگی های لازم جهت ورود به محیط اتاق عمل را با واحد آموزش بیمارستان رازی و سرپرستاری اتاق عمل انجام دهند. و حتما قبل از خروج از اتاق عمل از ثبت اسامی خود در دفتر پذیرش اتاق عمل اطمینان حاصل نمایند.

منابع

راهنمای کشوری نظام مراقبت عفونت بیمارستانی

کتابچه های کنترل عفونت بیمارستانی

سپاس از توجه شما